

Het Geheugen huis

PROGRAMMA

zaterdag 18 april 2009

Pakhuis de Zwijger
Amsterdam
12.00- 01.00 uur

**Een caleidoscopisch
festival over de kracht
van herinneringen**

DEBAT/FILM/SEMINAR/
LITERATUUR/WORKSHOP/
ETEN & DRINKEN/KUNST

KOOP JE TICKETS ONLINE!
www.hetgeheugenhuis.nl

COLOFON

Het Geheugenhuis is een initiatief van:

CULTUURFABRIEK

PAKHUIS DE ZWIJGER*

Waag Society

Hogeschool van Amsterdam
Maatschappij en Recht

Tamara Miranda

PARTNERS

human.nl

FINANCIERS

Museum Stichting
(Museum Foundation)

PROJECTONTWIKKELING BV

PROJECTLEIDING

Christine van den Horn

PROGRAMMERING

Dick van Dijk, Harmen Jalvingh, Mike de Kreek,
Tamara Miranda, Peter Staal, Jos Tendijck,
Sabine E. Wildevuur

REDACTIE IN FOCUS

Lies Janssen

PRODUCTIE

Gijs Determeijer

COMMUNICATIE

Afke Duinkerken, Michelle 't Hart, Wietske
Huisman, Willem Daan Poppe

STAGE

Erik Begemann, Thomas Fonville, Roddia
Rumahloine, Renee Stegeman

VORMGEVING

Artur Schmal,
www.workforthemasses.com

MET DANK AAN

Alle sprekers en vrijwilligers.

Miquette Althoff, Dario Bardic, Marjoleine
Boonstra, Peter Delpout, Cora van Dijk,
Herman Divendal / AIDA, Leo Divendal, Caron
Fitzpatrick, Djamilo en Marcel de Glas, Frits
Grimmelikhuisen, Louis Helsloot, Heutink-ict /
Lesscher, Kees Hin, Marjolein Hoogendoorn,
Bert Janssens, Killer tv, Rudy Kousbroek,
Rosemarie Kraanen, JB Macrander, Ali Mous-
sawi en Gitta Pardoel, Imah en Ilah Moussawi,
Wilma Verbeek, Kees Vlaanderen, Marloeke
van der Vlugt, Lisa van der Winden.

Zaterdag 18 april 2009

12.00-01.00 uur

Pakhuis de Zwijger

Piet Heinkade 179 Amsterdam

www.hetgeheugenhuis.nl

Voorverkoop € 15,- / aan de deur € 16,-

Kaarten zijn in de voorverkoop te koop via
www.hetgeheugenhuis.nl, je ontvangt een
e-ticket. Op de dag zelf zijn kaarten aan de
deur te koop.

Festival Het Geheugenhuis

Herinneringen maken een mens tot wat hij is. Herinneringen vormen onze basis in het leven; om te leren, om vooruit te gaan en om terug te kijken. Herinneringen kunnen je overvallen en sommige van de meest pijnlijke kunnen nooit worden gewist hoe graag de eigenaar dat ook wil. Herinneringen kunnen verbinden - we hebben allemaal een eerste liefde, een eerste schooldag, een bijzonder verhaal - maar herinneringen kunnen ook worden verdrongen en verdraaid. Herinneringen inspireren al eeuwenlang kunstenaars, schrijvers, dichters en wetenschappers.

Voor oog en oor zijn in onze tijd tal van kunstmatige geheugens beschikbaar: computers, externe harde schijven, neutrale netwerken, technieken die hun weg hebben gevonden naar theorieën over de werking van het geheugen.

Het Geheugenhuis, een caleidoscopisch festival over de kracht van herinneringen. Het Geheugenhuis onderzoekt met wetenschappers, media experts, schrijvers en kunstenaars de werking van het geheugen en wat oude en nieuwe media betekenen voor het individu en de samenleving in hun zoektocht naar identiteit.

Hoofdgast is Douwe Draaisma, bijzonder hoogleraar Geschiedenis van de Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Douwe Draaisma is gast bij het diepte-interview In Focus (15.45 uur) en houdt een inleiding bij het debat 'Een harde schijf vergeet niets' (14.00 uur).

Voorafgaand aan 18 april:

- > Live radiotalkshow vanuit de Openbare Bibliotheek in Amsterdam op 11 april.
- > Uitzending op Nederland 2 door HUMAN van: profiel 'Douwe Draaisma' (15 april), 'Tegen het vergeten' (16 april) en 'Zonnig Madeira' (23 april).
- > In het Theatrum Anatomicum van de Waag de installatie 'Series Patchmaker 01, Marloke 1971' door Marloke van der Vlugt, 16 t/m 18 april.
- > Op het themakanaal Holland Doc vanaf 11 april alle documentaires uit Het Geheugenhuis.

VJ Zanne

DEBAT

Een harde schijf vergeet niets

Slaan computers informatie betrouwbaarder en beter op dan het menselijke brein?

Computers en internet hebben de mensheid voorzien van een schier oneindige opslagcapaciteit die op elk willekeurig moment te raadplegen is. Alles blijft bewaard. Van een losse gedachte tot een foto van een onbewaakt moment. De volledigheid en betrouwbaarheid van het digitale geheugen laat het menselijke geheugen echter ver achter zich. Onthouden wij immers niet juist dingen die we liever willen vergeten of die niet nuttig zijn om te onthouden? En hoe gekleurd zijn onze herinneringen in vergelijking met de objectiviteit van een computer. Stel dat we het opslaan van gegevens in de toekomst aan computers overlaten, welke consequenties heeft dit voor ons collectieve geheugen?

► 14.00-15.15 uur, Kleine zaal (5e)

SPREKERS

Dr. Marko Jelacic (universitair hoofddocent en onderzoeker bij de Faculteit der Psychologie) en dr. Wijnand IJsselstein (Technology Management).

Vertroebeling van de geschiedschrijving

Raakt de officiële geschiedschrijving ondergesneeuwd door de talloze persoonlijke verhalen op internet?

Persoonlijke verhalen op internet zijn vele malen talrijker dan officiële verslagen, wetenschappelijke verklaringen en betrouwbare bronnen. Denk alleen maar aan de talloze ooggetuigenverslagen die na grote en kleine rampen op allerlei blogs opduiken. Zijn deze particuliere verhalen en de snelle verspreiding ervan een zegen voor de geschiedschrijving? Of zorgen ze alleen maar voor vertroebeling en bemoeilijken ze de reconstructie van het feitelijke verhaal? Hoe moeten we omgaan met al deze getuigenissen en met de intrede van internet als geschiedenisbron? Welke functie en waarde moeten we de honderdduizenden persoonlijke verhalen van bloggers toekennen?

► 17.15-18.30 uur, Grote zaal (2e)

SPREKERS

Dr. Stef Scagliola (wetenschappelijk medewerker Veteraneninstituut) en dr. Wim Hupperetz (directeur Allard Pierson Museum).

Jouw herinneringen publiek bezit

Raken we door de openbaarmaking van onze persoonlijke levens op internet de controle kwijt?

Jouw diepste gedachten en jouw mooiste momenten: dankzij internet kun je ze direct delen met de hele wereld. Internet als verlengstuk van je identiteit. Er zit echter wel een keerzijde aan dit verhaal. Iedereen kan deze informatie naar believen bewerken en gebruiken. Het gevaar ligt op de loer dat we uiteindelijk de controle over onze diepste zielenroerselen kwijtraken en dat deze informatie een eigen leven gaat leiden. Hoe reëel is dit gevaar? Of kunnen we door slim gebruik te maken van de beschikbare technologie onze autonomie vergroten? Welke middelen hebben we daarvoor ter beschikking?

➡ 22.30-23.45 uur, Grote zaal (2e)

SPREKERS

Prof. dr. Valerie Frissen (bijzonder hoogleraar ICT en Sociale Verandering en senior strateeg bij TNO Informatie- en Communicatietechnologie) en prof. dr. Bert-Jaap Koops (hoogleraar regulering van technologie bij TILT).

De debatten worden gemodereerd door Ruben Maes (politiek strategisch adviseur en gespreksleider voor Maes-Okhuijsen).

EXPOSITIE

Leo Divendal / Ali Rashid Moussawi

Verbeelding van de kracht van herinneringen in de beeldende kunst. Werk fotograaf Leo Divendal en kunstenaar Ali Rashid Moussawi wordt getoond in De Zwijger. Beide kunstenaars werden vanwege hun werk en visie geportretteerd in de documentaire 'Tegen het Vergeten'.

➡ doorlopend

Leo Divendal

Ali Rashid Moussawi

WORKSHOP

Fablab: sieraad voor de gedroomde herinnering

Een haaietand van die Zeeuwse strandvakantie, een pluk haar van je jeugdliefde - creëer van jouw speciale object of herinnering een echt sieraad tijdens de workshop in het Fablab. Begeleiding: edelsmidontwerper Caron Fitzpatrick en fabricagespecialisten van Waag Society.

FabLab is een afkorting voor Fabrication Laboratory, een werkruimte in De Zwijger met moderne prototyping machines; en een wereldwijd netwerk van gestandaardiseerde open hardwareopstellingen. Bij FabLab heb je de mogelijkheid om jouw concept van de tekentafel naar een prototype te brengen.

➡ 16.00-18.30 & 20.30-23.00 uur, Fablab (3e)

Taalvorming: verhalende voorwerpen

Aan alle voorwerpen in huis kleven herinneringen en verhalen. Groots en sentimenteel maar vaak ook simpel en klein: bij de lelijke witte televisiekast denk ik aan de krassen die hij op de grond maakte toen ik laatst de hele kamer ging verbouwen.

In deze workshop vertel, schrijf en teken je jouw herinnering aan voorwerpen uit huis. Zodat deze niet in de achterste en donkerste laattjes van onze hersenen terecht komt!

➡ 12.30-13.45 & 17.15-18.30, Kleine zaal (5e)

De Verhalentafel

De Verhalentafel is een bijzonder vormgegeven meubel voor één tot zes gebruikers. Met drie 'aanraakschermen' of knoppen selecteer je historische beeldfragmenten van 1920 tot 1985 bestaande uit liedjes, Polygoonjournaals en korte filmpjes. Beelden die herinneringen oproepen waarover je aan de tafel praat met elkaar. Er staan inmiddels 75 tafels verspreid over zorginstellingen in Nederland, met als doel de levensvreugde van bewoners te verhogen.

➡ doorlopend, Expo (2e)

Verhalentafel

Taalvorming / foto: Henk Rougoor

SEMINAR

Het mechanische brein

Het opslaan valt redelijk te sturen: we 'onthouden' of 'leren' bewust. Maar herinneringen komen en gaan toch tamelijk willekeurig. Hoe selecteert het geheugen herinneringen? Kan technologie helpen onze herinneringen te 'herinneren', zowel persoonlijk als collectief? In dit debat staat de stelling centraal dat computers betrouwbaarder zijn in het opslaan van informatie dan het menselijke geheugen. Moderator: Peter Staal (programmamaker/redacteur Cultuurfabriek).

► 15.45-17.00 uur, Grote zaal (2e)

SPREKERS

Dr. Albert Benschop (Faculteit der Maatschappij- en Gedragswetenschappen, afdeling Sociologie en Antropologie), prof. dr. Erik Scherder (hoogleraar Klinische Neuropsychologie) en dr. Gezinus Wolters (universitair hoofddocent Cognitieve Psychologie).

Huid van herinneringen

Horen, zien, ruiken, voelen en proeven prikkelen ons geheugen en halen herinneringen naar boven. Het horen van een muziekfragment brengt de emotie terug van die ene zomeravond, dankzij een vage foto van lang geleden heb je de gebeurtenis weer haarscherp op je netvlies. In 'Huid van Herinneringen' gaan sprekers in op de relatie tussen zintuigen en geheugen en welke rol technologie speelt in het proces van herinneren. Moderator: Sabine E. Wildevuur (programmaleider Zorg Waag Society).

► 19.00-20.15 uur, Kleine zaal (5e)

SPREKERS

Prof. dr. Karin Bijsterveld (bijzonder hoogleraar Wetenschap, Technologie en Moderne Cultuur), dr. Henkjan Honing (universitair hoofddocent Muziekcognitie), Pollo Hamburger (reminiscentie coördinator bij een zorg- en wooncentrum) en Eric Joris (leider experimenteel performance theatergezelschap CREW).

Kleine verhalen, grote geschiedenis

Door herinneringen en ervaringen te delen via verhalen voelen we ons erkend en verbonden met een groter geheel. De verhalen van nu kunnen via nieuwe media op meer manieren worden vastgelegd en gedeeld dan vroeger. We vinden elkaar in nieuwe verbanden rondom allerlei verzamelingen van persoonlijke herinneringen en anekdotes. Maar welke verhalen willen we echt bewaren en waarom? En wat is het belang van deze vertellingen ten opzichte van de geschiedschrijving en de officiële berichtgeving?

Moderator: Mike de Kreek (Programmableider sociale toepassing van nieuwe media, de Karthuizer, HvA).

► 19.00-20.15 uur, Grote zaal (2e)

SPREKERS

Prof. dr. Selma Leydesdorff, (hoogleraar oral history en cultuur), Annemarie van Eekeren (hoofd educatie Amsterdams Historisch Museum), Jo van der Spek (radiokunstenaar en media-activist) en Anna Rademakers (projectcoördinator het Geheugen van Nederland).

Eten tegen het vergeten

In het eetcafé van Pakhuis de Zwijger kun je 'Eten tegen het vergeten': smul van gerechten die een speciale herinnering oproepen bij sprekers en bezoekers. Achterin het eetcafé eet je met je bord op schoot terwijl je geniet van documentaires van filmmaker Heddy Honigmann uit haar serie 'Liefde gaat door de maag'.

► **doorlopend, Eetcafé (begane grond)**

Literatuurlounge

Na het seminar 'Alle literatuur draait om herinnering' lezen auteurs Piet Meeuse, Eric de Kuyper, K. Schippers en Karin Amatmoekrim voor uit eigen werk. Of luister naar dichter Tsead Bruinja die zijn poëtische kwaliteiten loslaat op je geheugen.

Loop meteen even langs de stand van Athenaeum Boekhandel die speciaal voor het festival een aantal boeken heeft geselecteerd die verkocht worden.

Piet Meeuse, Eric de Kuyper, K. Schippers, Karin Amatmoekrim:

► **16.00-17.00 uur, Lounge (2e)**

Tsead Bruinja:

► **21.15-21.45 uur, Lounge (2e)**

Athenaeum Boekhandel:

► **doorlopend, Lounge (2e)**

BeatClub

THEATER

Grim's Papieren Theater

Het Papieren Theater is van oorsprong een uitvergroete en tot leven gebrachte kijkdoos waarin scènes uit het grote toneel worden nagespeeld. Frits Grimmelikhuizen heeft dit gemoderniseerd en speelt nu 'Letzte Lieder', een intieme voorstelling over vergankelijkheid en herinneringen. Per keer te zien door zo'n 20 toeschouwers, de voorstelling wordt een aantal keer gespeeld.

► **13.15, 16.45, 19.45 uur, Studio (5e)**

MUZIEK

Nello Mirando

Ruim baan voor verdrietige herinneringen en on vervulde verlangens: violist Nello Mirando speelt samen met de virtuoze cimbalist Giani Lincan temperamentvolle, originele zigeunermuziek - liederen vol met melancholie.

Hij beheerst de passie van de Roemeense en Hongaarse zigeunermuziek net zo goed als de geraffineerde salonmuziek uit het oude Parijs en Wenen.

► **20.15-20.45 uur & 22.00-22.30 uur, Grote zaal (2e)**

Amsterdam BeatClub & DJ Dirty D.is.ko

DJ Dirty D.is.ko bijt het spits af op de 2e etage, gevolgd door DJ Ir.Vendermeulen (Amsterdam BeatClub): verwacht een un-beat-able cocktail van de allerbeste vintage muziek!

► **12.00-18.00 uur, Lounge (2e)**

SEMINAR

Kracht van herinneringen

Aandacht voor herinneringen en identiteit kan groepen die buiten de maatschappij dreigen te vallen, betrokken houden bij die maatschappij. Wanneer je je herinneringen verliest, verlies je het kostbaarste wat je bezit: jezelf en je verleden. In de strijd tegen de ziekte van Alzheimer is het werken met persoonlijke verhalen, en de inzet van (oude en nieuwe) media daarbij, gemeengoed geworden. Maar herinneringen vormen ook onze toekomst, ze geven betekenis aan persoonlijke en publieke gebeurtenissen. In het seminar wordt een overzicht getoond van inspirerende voorbeelden die de positieve inzet van verhalen illustreren in diverse maatschappelijke sectoren. Moderator: Dick van Dijk (conceptontwikkelaar Waag Society).

► 20.45-22.30 uur, Kleine zaal (5e)

SPREKERS

Victor van de Besselaar (docent Filosofie en beleidsmedewerker onderwijsontwikkeling bij het domein Maatschappij en Recht), Carolien Smits (wetenschappelijk medewerker Trimbos-Instituut en Lector Innoveren in de Ouderenzorg), Jan Brouwer (marketing manager Microsoft Nederland BV), Christina Mercken (Geheugen van Oost), Nosrat Mansouri en Gesineke Veerman (Stichting De Vrolijkheid) en Imagine IC.

VJ Zanne

Alle literatuur draait om herinnering

"Alle literatuur draait om herinnering", heeft de Albanese schrijver Ismael Kadare ooit gezegd. Hoe groot de fantasie en verbeeldingskracht van een schrijver ook zijn, de eigen herinneringen en die van anderen zijn voor veel schrijvers een dermate fascinerend fenomeen dat het in veel literatuur tot expliciet thema verheven is. Auteurs geven hun visie op de verhouding tussen geheugen en verbeelding in hun schrijverschap.

Moderator: Maarten Asscher (auteur en directeur Athenaeum Boekhandel).

► 14.00-15.30 uur, Grote zaal (2e)

AUTEURS

Piet Meeuse 'Betoveringen' (2006), 'De droom van de kennis' (2003).

K. Schippers 'Waar was je nou?' (2005), 'De Hoedenwinkel' (2008).

Eric de Kuyper 'Met gemengde gevoelens' (2000), 'Het teruggevonden kind' (2007).

Karin Amatmoekrim 'Wanneer wij samen zijn' (2006), 'Titus' (2009).

FILM

Tegen het Vergeten

Tamara Miranda/ Bonanza Films

Herinneringen maken een mens tot wat hij is. Maar wat gebeurt er met je als je tastbare herinneringen verliest, of, erger nog, de beelden in je hoofd. Verlies je dan niet het kostbaarste dat je bezit: jezelf? Tamara Miranda (1969) nam deze persoonlijke angst als uitgangspunt voor een universele film. In 2003 verscheen haar documentaire 'Tegen het vergeten' waarin ze vijf mensen volgt in gevecht met hun herinneringen. De documentaire fungeerde als katalysator van het festival.

► 12.00-13.45 uur, Grote zaal (2e) + inleiding

► 17.45-19.30 uur, Studio (5e) + presentatie 'Huis van Herinnering' *

► 23.45-01.00 uur, Grote zaal (2e)

* Huis van Herinnering - Tamara Miranda
Naar aanleiding van haar documentaire 'Tegen het vergeten' ontwikkelde Tamara Miranda samen met vormgever Dario Bardic een virtueel dwaalproject 'Huis van Herinnering'. Een huis als metafoor van je hersenpan: via ramen en deuren kun je het betreden en dwalen langs poëzie, literatuur, beeld en geluid. Een unieke, gelaagde herinneringservaring.

De pilot die hier wordt gelanceerd, verschijnt met een DVD van de film en een boek in oktober.

► 19.00-19.30, Studio (5e)

Tamara Miranda/ Bonanza Films

HUMAN documentaires

Ontdek nieuwe werelden over herinneringen

► doorlopend, Studio (5e)

13.15 uur Grim's Papieren Theater met 'Letzte Lieder'

14.00 uur Bela Bela (Marjoleine Boonstra)

15.30 uur The Match (Kees Hin)

16.45 uur Grim's Papieren Theater met 'Letzte Lieder'

17.15 uur Douwe Draaisma Profiel (Marjoleine Boonstra)

17.50 uur Tegen het Vergeten (Tamara Miranda)

19.15 uur presentatie DVD Huis van Herinnering en Q & A Tamara Miranda

19.45 uur Grim's Papieren Theater met 'Letzte Lieder'

20.15 uur Forgetting Dad (Rick Minnich, Matt Sweetwood)

21.30 uur Zonnig Madeira (Marjoleine Boonstra)

22.30 uur Cellenblok K Daar is mijn Hoofd Gebleven (Kees Vlaanderen)

23.30 uur In Loving Memory (Peter Delpout)

VJ Zanne

Met prachtige visuele beelden creëert VJ Zanne een virtuele wereld, als 'achtergrond' bij de debatten en seminars.

INTERVIEW

In focus

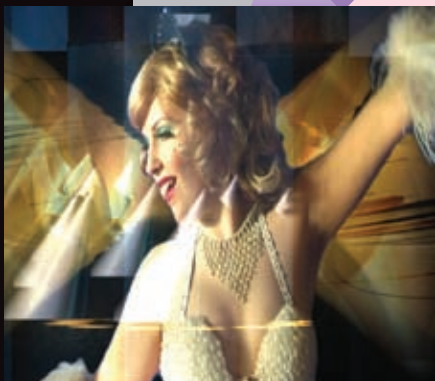
Wat is er spannender dan in het geheugen van iemand anders te kunnen kijken, te zwerven door de landschappen van herinneringen? Interviewer Colet van der Ven (journalist) neemt je mee door de 'innerlijke musea' van Douwe Draaisma en Frans Weisz, ondersteund door tekst- en beeldfragmenten.

Douwe Draaisma

Douwe Draaisma (1953) studeerde psychologie en filosofie en promoveerde op een proefschrift over de metaforische aard van de taal waarin we over het geheugen denken en spreken. Draaisma publiceerde onder meer over de geschiedenis van het begrip precisie in de vroege experimentele psychologie en over het autobiografische geheugen.

In 1990 ontving Draaisma van het Nederlands Instituut voor Psychologen de Heymans Prijs voor zijn onderzoek naar de geschiedenis van de psychologie. Zijn boek 'Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt' is bekroond met verschillende wetenschappelijke en literaire prijzen. Sinds 2003 is hij bijzonder hoogleraar geschiedenis van de psychologie.

► 15.45-17.00, Kleine zaal (5e)

VJ Zanne

Douwe Draaisma

Frans Weisz

Frans Weisz (1938) is een gelauwerd filmregisseur, die al decennia lang het Nederlandse filmlandschap verrijkt met zijn werk. In 1966 maakte hij zijn eerste Nederlandse speelfilm 'Het gangstermeisje'. Een greep uit zijn rijke oeuvre: 'Op afbetaling', 'Hoogste tijd', 'Charlotte' (een zeer persoonlijke film over een kunstenares die, net als Frans' vader in Auschwitz is omgekomen). De films 'Leedvermaak' en de serie 'Bij nader inzien' werden met meerdere Gouden Kalveren bekroond. Momenteel voltooit hij 'Happy End', na 'Leedvermaak' en 'Qui Vive' het laatste deel van een uniek drieluik over één familie die over een periode van meer dan twintig jaar het verhaal van een joodse familie vertelt.

► 20.45-22.00 uur, Grote zaal (2e)

Frans Weisz foto: L. Pief Weyman

Studio (5e) FILM & THEATER				
Kleine zaal (5e)				
Fablab (3e)				
Lounge (2e)				
Grote zaal (2e)				
12:00	FILM Tegen het Vergeten	MUZIEK DJ Dirty Disko & Amsterdam BeatClub		12:00
12:30			WORKSHOP Taalvorming	12:30
13:00				13:00
13:30				13:30
14:00	SEMINAR Alle literatuur draait om herinnering		DEBAT	14:00
14:30			Een harde schijf vergeet niets	14:30
15:00				15:00
15:30				15:30
16:00	SEMINAR Het mechanische brein	LITERATUURLOUNGE	WORKSHOP	16:00
16:30			IN FOCUS Douwe Draaisma	16:30
17:00			Sieraad voor..	17:00
17:30				17:30
18:00	DEBAT Vetroebeling van de geschiedschrijving		WORKSHOP Taalvorming	18:00
18:30				18:30
19:00	SEMINAR Kleine verhalen grote geschiedenis		SEMINAR Huid van herinnerngen	19:00
19:30				19:30
20:00				20:00
20:30	MUZIEK Nello Miranda & Gianni Linca			20:30
21:00	IN FOCUS Frans Weisz		WORKSHOP	21:00
21:30		LITERATUURLOUNGE	Sieraad voor..	21:30
22:00	MUZIEK Nello Miranda & Gianni Linca		SEMINAR Kracht van Herinnerngen	22:00
22:30	DEBAT Jouw herinnerngen publiek bezit			22:30
23:00				23:00
23:30				23:30
00:00	FILM Tegen het Vergeten			00:00
00:30				00:30
01:00				01:00

Atrheneum Boekhandel, doorlopend